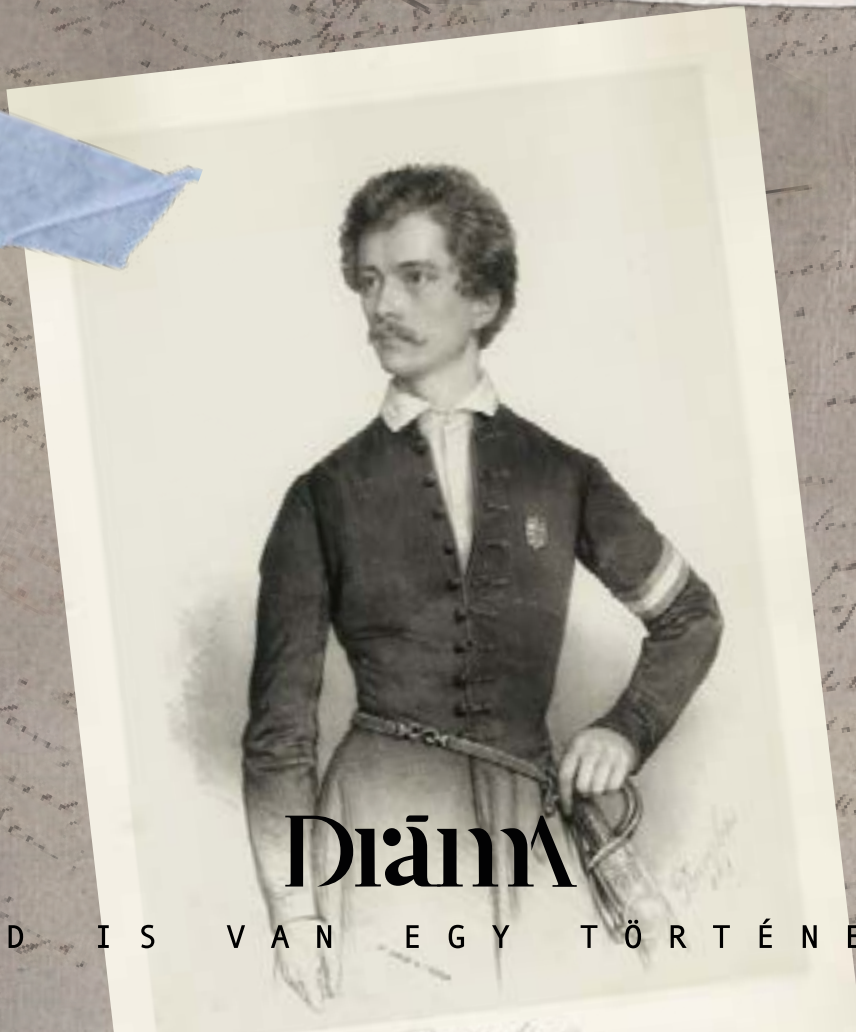

K L A S S Z I K U S O K Ú J R A T Ö L T V E

Petőfi (h)arcai

DiánM

N E K E D I S V A N E G Y T Ö R T É N E T Ü N K

Impresszum

A kiadvány Petőfi Sándor életműve alapján készült a KultUp program keretén belül interaktív oktatási segédanyagként.

A kiadvány egy olyan fejlesztés szerves része, amelyben az irodalmi alkotáshoz oktatási óravázlat, valamint kisfilm is tartozik. Az oktatási csomagot elsősorban a *dráma és színház tantárgy* segédanyagaként ajánljuk, de alkalmazható az *irodalom tantárgy*hoz kapcsolódóan is.

Felelős kiadó: Kis Domonkos Márk
Déryné Program Közhasznú Nonprofit Kft.

Írta: Janka-Fabacsovics Lili
Főszerkesztő: Timár András
Szerkesztő: Kis Domonkos Márk, Timár András
Kreatív vezető: Szabó Ádám
Projektvezető: Héjja Gábor
Grafika, tördelés: Bali Luca
Vizuál: Brandtailor & Creativo
Borító: Petőfi-versek kéziratai (részletek), Barabás Miklós: *Petőfi Sándor 1848-ban*. 1848. (litográfia)

ISBN 978-615-6860-05-7

A kiadvány oktatási céllal készült, kereskedelmi forgalomba nem hozható.

© Minden jog fenntartva 2024

TARTALOMJEGYZÉK

Beköszöntő	4
De ki is az a Petőfi?	6
A romantika	10
De hogyan lett Petrovicsból Petőfi?	16
Szerelem	18
A vándorló költő	30
Petőfi, a legenda	38

A kiadványban szereplő képek közül azok, amelyeknél nem található címléírás, a KultUp Petőfi-filmjéből kiemelt felvételek. A Program munkatársai mindent megtettek, hogy a jogvédelem alatt álló szöveges és képi dokumentumok közzétételéhez a jogtulajdonos engedélyét megszerezzék. Kérjük, ha ezzel kapcsolatban bármilyen mulasztást tapasztalnak, mindenképpen jelezzék!

BEKÖSZÖNTŐ

Van kedvenc zenészed, énekesed vagy színészed? Valaki, akit követsz a közösségi médiában, akiről mindig szívesen olvasol, akinek kíváncsi vagy a véleményére, nézed a képeit, videóit? Gondolkodtál már azon, miért is érdekesek számodra a híres emberek? Közel érzed magadhoz a dalaikat, írásait, képeiket; vagy esetleg olyan dolgokért álltak ki, amik neked is fontosak? Úgy érzed, annyi mindent tudsz róluk, mintha már személyesen ismernéd őket?

Az emberi természethez tartozik, hogy kíváncsiak vagyunk egymásra, arra, hogy mit gondolnak, hogyan élnek mások. Sokszor azonban a kép, amit a híres emberekről látunk, komoly munka eredménye, aminek célja nem más, mint hogy felkeltse az emberek érdeklődését. Természetesen fontos a tehetség, a személyiség, a mondanivaló – de bizonyos esetekben majdnem ugyanolyan fontos tud lenni az „imidzs”, a gondosan felépített arculat is. Ezt a jelenséget, ennek technikáit fogjuk most vizsgálni egy igazi magyar szupersztár, Petőfi Sándor történetén keresztül, akinek népszerűsége több, mint százhetven éve kezdődött.

Mi az a tíz dolog, ami először eszedbe jut, ha meghallod Petőfi Sándor nevét? Lehet tulajdonság, vers, esemény, vagy akár egy kép is.

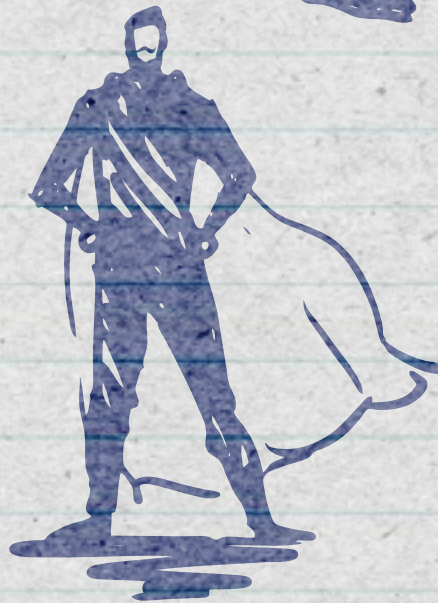
Mi az a tíz dolog, ami először eszedbe jut, ha a kedvenc sztárodra, sportolódra, tartalomgyártódra gondolsz? Van bármi közös a két listán? Szerinted ennek mi lehet az oka?

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

DE KI IS AZ A PETŐFI?

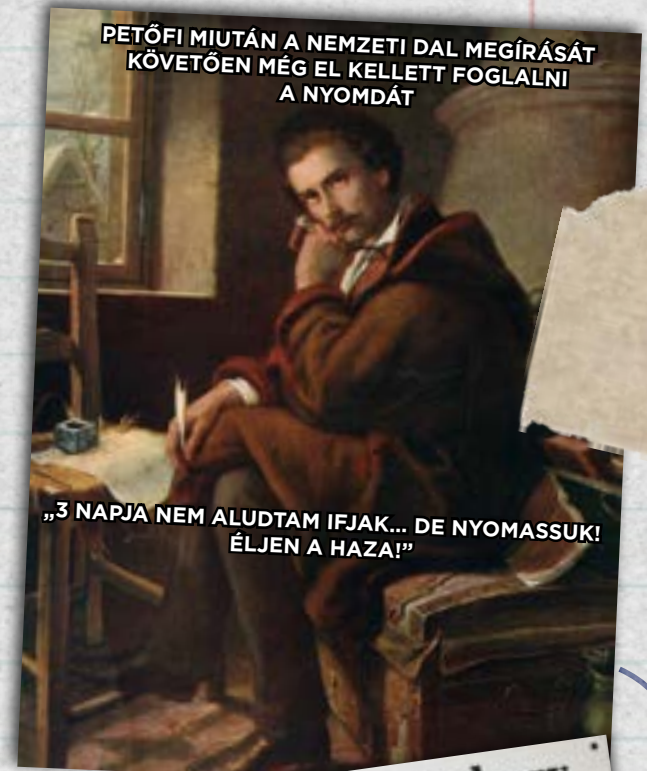
„Magyarországon
Petőfi a költő, és
Petőfi a
forradalmár”

írta Margócsy István
irodalomtörténész 1988-ban.

Ha ma feltesszük a kérdést, kicsoda Petőfi Sándor, legtöbbször ugyanezt a választ kapjuk; neve egybeforrt a magyarsággal és az 1848-as forradalommal. Ha rá gondolunk, látjuk a filigrán, kis termetű, sötét hajú és szemű fiatalember képét, aki közérthetően, a nép hangján szólal meg verseiben. Láthatjuk úti ruhában, ahogy bejárta az akkori Magyarország szinte minden részét, láthatjuk vezéregyéniségként a szabadságharcban, és láthatjuk csatában eltűnő alakját, ami mind a mai napig találgatásokra adhat okot.

Petőfi Sándor nevét mindenki ismeri, versei kötelező olvasmányok, a mai napig sokak kedvencei is, számtalan teret, utcát és iskolát neveztek el róla. De mennyi az igazság a köztudatban élő Petőfi-képből? Mi az, amit ma már sokkal inkább imidzsépítésnek neveznénk? Petőfi életével számtalan könyv, kutatás és tanulmány foglalkozik, alakja a mai napig izgatja az olvasók és alkotók fantáziáját. Az irodalomtudományi munkákon túl Petőfi alakja inspirált színházi előadásokat, filmeket, gyerek- és ifjúsági könyveket, szobrokat, festményeket, sőt, mémeket. A következőkben néhány olyan érdekességre térünk ki, amelyek nagyban hozzájárulhattak ahhoz, amit Petőfi Sándorról gondolunk.

Orlai Petrics Soma: *Petőfi Sándor Debrecenben, 1844. (mémme alakítva)*

IGAZ ÁLLÍTÁS VAGY VÁROSI LEGENDA?

Írd be az állítások betűjelét a megfelelő halmazba, majd találd ki, milyen szavakat tudsz összeállítani belőlük! A megoldást a kiadvány végén találod.

Az Alföldön született. (N)

Nagy szegénységben nőtt fel. (E)

Kizárólag népi hangú költeményeket írt. (O)

Voltak színészi sikerei. (O)

Eltanácsolták a katonaságtól. (Á)

Igazi szívtipró volt. (P)

Pesten is járt iskolába. (S)

Végig töretlenül hitt a szabadságharc sikerében. (R)

Nagy hangú, borissza alak volt, aki nem szeretett egyedül lenni. (T)

Felnőtt korában, elismert költőként kényelemben élt. (V)

Mindig atillát, egy hagyományos viseletnek mondható, fekete,

zsinórokkal díszített ruhadarabot viselt. (CS)

Alkotás közben általában motorikus tevékenységeket végzett, például fel-le sétált. (R)

Aluliskolázott volt, tehetsége teljes egészében ösztönös. (I)

Nem kapott azonnal egyértelmű választ az udvarlására Szendrey Júliától. (D)

Igaz állítás

Városi legenda

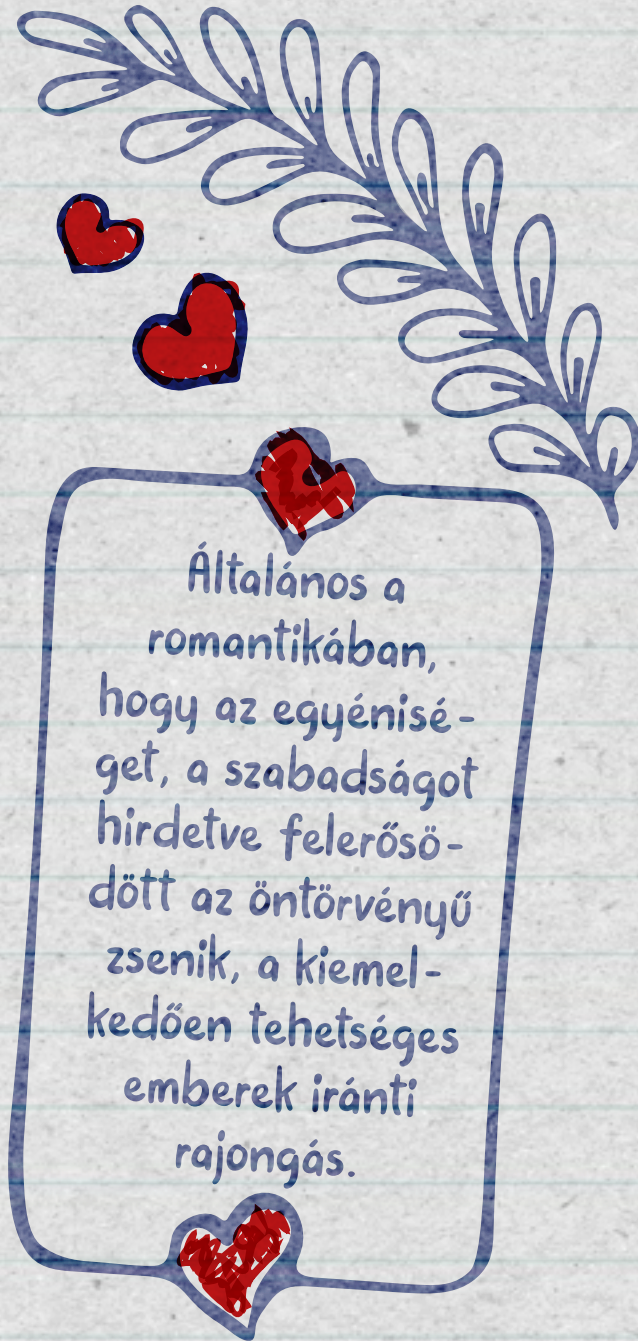
MEGFEJTÉS:

igaz állítások betűi

városi legenda betűi

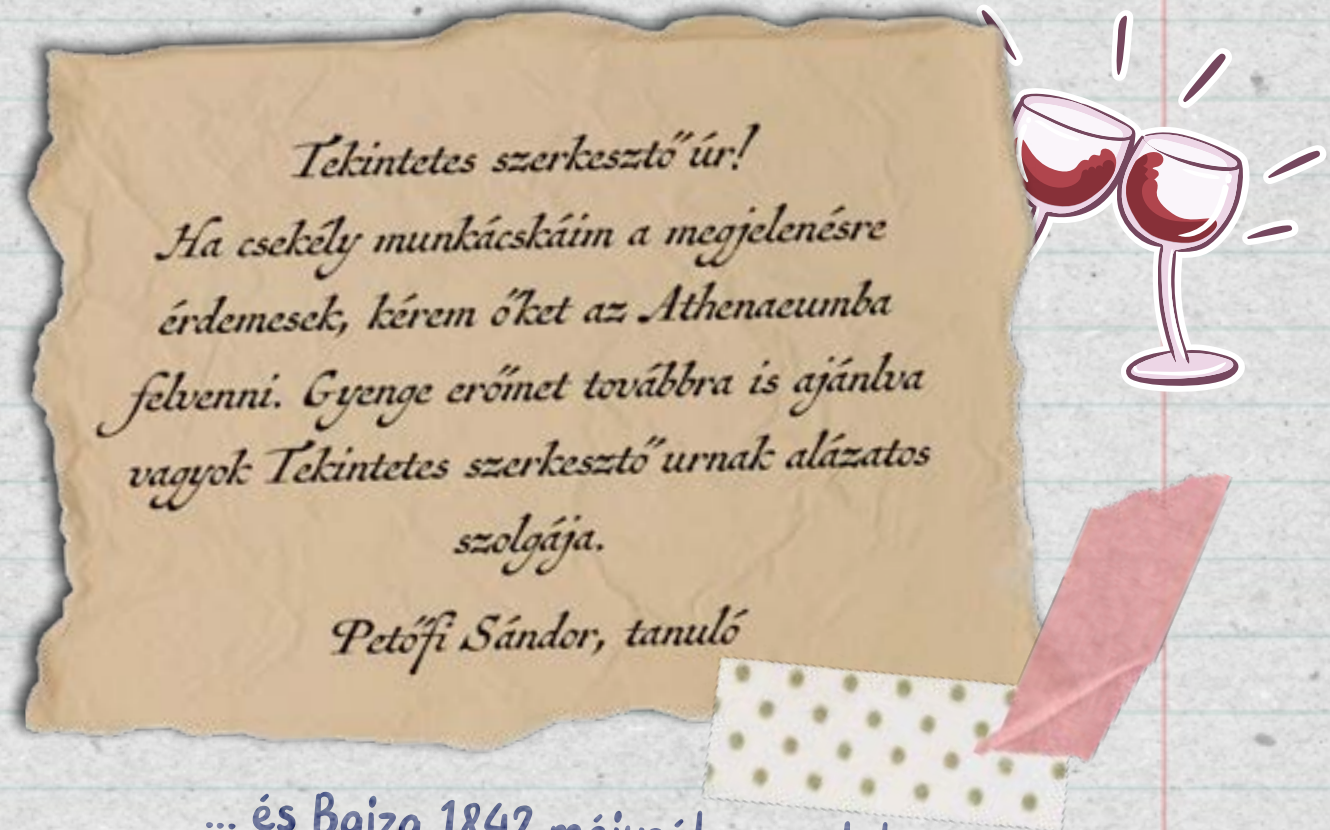
A ROMANTIKA

A romantika a magyar irodalomban szorosan összenőtt a magyar nyelv használatának és a magyar nemzettudatnak a kérdésével – magyarországi „kezdetét” sokan **Kölcsey Ferenc**hez kötik –, pontosabban 1817-es pálfordulásához. Ekkor fordult szembe korábbi nyelvújító nézeteinek egy részével, és ami lényegesebb: kezdte el szorgalmazni az eredeti művek írását fordítások létrehozása helyett. Az irodalmi nyelv kialakítása, a magyar színjátszás, a népiesség felmázasztalása mind fontos programjai voltak a romantika hazai változatának.

Általános a romantikában, hogy az egyéniséget, a szabadságot hirdetve felerősödött az öntörvényű zsenik, a kiemelkedően tehetséges emberek iránti rajongás.

Petőfit éppen a romantikában felbukkanó zsenikultusz miatt ösztönös, „istenadta” tehetségként szokták jellemezni – azonban nagyon is ismerte a kor igényeit. Iskolás kora óta írt – és még a pápai líceumba járt, mikor első versével egy igen rangos lapban, az Athenaeumban helyet kapott. Négy verset küldött Bajza Józsefnek, a lap szerkesztőjének, az alábbi levél kíséretében:

Tekintetes szerkesztőúr!
Ha csekély munkácskáim a megjelenésre érdemesek, kérem őket az Athenaeumba felvenni. Gyenge erőmet továbbra is ajánlva vagyok Tekintetes szerkesztőúrnak alázatos szolgája.

Petőfi Sándor, tanuló

... és Bajza 1842 májusában valóban meg is jelentette *A borozó* című versét.

De kezdjük az elején!
Mikor született Petőfi Sándor?

Születési idejének általában
1823. január elsejét szokás
megadni.

Ami biztos, hogy Petőfi Sándor
Kiskőrösön látta meg a nap-
világot, ahol édesapja, Pet-
rovics István a mészárszéket
bérelte. Ez azt jelentet-
te, hogy az egész település
lakossága tőle vásárolta a
húst.

- azonban korántsem
egyértelmű, hogy a
pontos dátum lenne,
noha maga Petőfi később
ennek nagy jelentőséget
tulajdonít.

Petőfi Szülőház és
Emlékmúzeum,
Kiskőrös.

Tudtad?

1895-ig nem volt kötelező a polgári anyakönyvvezetés, vagyis hi-
vatalosan nem írták be sehová a gyermekek születésének időpontját,
hanem az első jelentős eseményhez, a keresztelőhöz kötötték azt.

Petőfi még kétéves sem volt, amikor a bérleti szerződésük lejárt, a család pedig a jóval nagyobb lélekszámú **Kiskunfélegyházára** költözött, ami nagyobb vásárlóbázist, biztosabb megélhetést jelentett – olyannyira, hogy Kiskunfélegyháza mellett Szabadszálláson is bérebe tudtak venni két mészárszéket, és a Petrovics család elkezdett egyre tehetősebbé válni. A kis Sándor ötéves múlt, mikor **beírták a kecskeméti evangélikus iskolába** – inntől a vakációk alatt tartózkodott csak otthon, a szüleinél, akik kiemelten fontosnak tartották, hogy taníttassák fiukat, és két évvel később született öccsét, Istvánt is. Kisebb kitérők után tíz évesen Petőfi már egy **pesti evangélikus gimnáziumban tanult**. Ellentétben a róla élő, „vidéki költő” képével, aki például az Alföldet járja, miközben költeményeit papírra veti, Petőfi a legtöbb népies versét már Pesten írta.

Kiskőrös

Félegyháza

Kecskemét

Pest

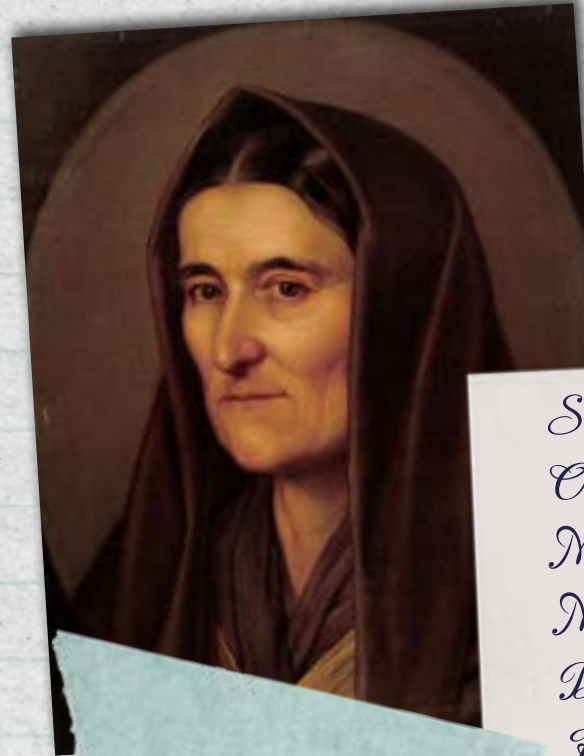
Neked mit jelent, ha hazamész? Egy országot? Várost? Házat? Hogyan írnád le röviden, hogy minél pontosabban el lehessen képzelni?

Kiskőrös

A család festő rokona, Orlai Petrics Soma készített portrét Petőfi szüleiről, Petrovics Istvánról és Hruz Máriáról 1845 körül.

Fiatalabb kori képük nem maradt fenn, de emlékezetekből tudjuk, hogy a mészáros **erős, határozott, köpcös ember** volt, aki szépen boldogult családjával. A terjeszkedő üzlet miatt többször is költözködtek, egyre nagyobb munkák, egyre több mészárszék bérleti joga került a Petrovicsék kezébe.

Petőfi édesanyja, a **kis természetű, törékeny,** szlovák gyökerekkel rendelkező Hruz Mária korán hátrahagyta családját, Pestre szegődött cselédnek - alighanem már jövődöbéli férje, Petrovics István miatt.

*S anyánkat, ezt az édes jó anyát,
O Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd!
Mi ő nekünk? azt el nem mondhatom,
Mert nincs rá szó, nincsen rá fogalom;
De megmutatná a nagy veszteség:
Ha elszólitná tőlünk őt az ég...*

→ (István öcsémhez - részlet)

Később Petrovics István a mészárszékeken túl kocsmákat, fogadókat is bérbe vett és működtetett, kölcsönöket intézett, egyre kevesebbet foglalkozott eredeti mesteriségével. A család vagyona végül az 1830-as évek végére elúszott. Sándor alig múlt tíz éves, mikor már elő-előfordult, hogy édesapja késett a bérleti díjak kifizetésével, míg végül mindent elvesztettek.

*Mindig biztattál, jó apám:
Kövessem mesterségedet,
Mondtad, hogy mészáros legyek...
Fiad azonban író lett.*

*Te a taglóval ökröt ütöz,
Tollammal én embert ütök - -
Egyébiránt ez egyre megy,
Különböző csak a nevek.*

↑ (Apám mestersége s az enyém)

DE HOGYAN LETT PETROVICSBÓL PETŐFI?

Petőfi névváltoztatásának oka több irányból magyarázható: jelezheti a szlovákból magyarra „nőtt” ifjú magára találását: a névvel elkötelezte magát, és anyanyelvet választott – másrészt az is igaz, a romantika egyik sajátossága volt, hogy az alkotók gyakran használtak álneveket.

Egressy Gábor:
Petőfi Sándor
(dagerrotípija),
1845.

Petrovics Sándor *Petőfy*
Solyom Sándor *Borostyán*
Sió *Pönögei Kis Pál*
Rónai *Petőfi Sándor*

A fotográfia történetének egyik első képrögzítés-technikai eljárása.

Nevét hivatalosan sosem változtatta meg, még 1848-ban sem. A Petőfi Sándor névvel a nagyközönség először írói névként találkozhatott: az *Athenaeumban* megjelent a *Hazámban* című versét így írta alá.

Nemcsak a romantika korában, hanem napjainkban is divatosak az álnevek – vagy inkább művésznevek. Kiket tudsz mondani példaként? Szerinted miért dönthet valaki úgy, hogy művésznevet választ? Milyen szerepe lehet ennek az imidzsépítésben?

Azatrich

SZERELEM

A bulvárlapok és netes oldalak egyik legnépszerűbb témája, hogy ki kivel van együtt, kik szakítottak, ki lett éppen szerelmes – és ez régen sem volt másként. Petőfi Szendrey Júlia iránti szerelme egyértelműen reflektorfénybe került. Házasságkötésük után, a költő feleségéhez írott versei híressé tették a kapcsolatukat is, az ifjú feleség ráadásul maga is szívesen jelent meg a nyilvánosság előtt. Petőfinek Szendrey előtt is voltak „szerelmei” – de közel sem volt az a sokat látott szívtipró, akinek esetleg versei és a különböző női nevek után gondolhatnánk.

*Mint iskolás fiú, gazdámnak
Lyányát szerettem én,
S boldog valék, mert a lyánykától
Viszontszerettetém.*

*Mint szeretett ő! az ebédnél
Tálatni ő szokott,
S mindenkor én élembe tette
A legjobb falatot.*

*És uzsonnára kaptam tőle
Sonkát s más egyebet,
Mit szép szerével a kamrából
Kihozni lehetett.*

*Ha jött az este, s holdvilág volt:
A kertbe illanánk,
És ott a kertben, ottan várt csak
Az üdvek üdve ránk!*

↪ (Első szerelmem – részlet)

A versek címzettjei legtöbbször nem is tudtak a költő érzelmeiről – a kor szokásai szerint másképp működött az udvarlás, mint manapság, így ez nem számított furcsaságnak. Leveleit, verseit sem ő maga csempészte oda a lányoknak, legfeljebb **titokban, közvetítőkön keresztül** juttatta el hozzájuk azokat. Olyannyira finoman csinálta mindezt, hogy például az aszódi evangélikus lelkész lánya, Emma, akit idősebb korában Petőfiről kérdeztek, **nem is emlékezett az „udvarlásra”** – ugyanis nem volt mire.

Annál jobban élvezte viszont Petőfi azt az **ihletett állapotot**, amit a szerelem jelent egy író, alkotó ember számára. Volt ő szerelmes a gyerekkori lánybarátjába, az ugyanazon udvarban lakó, bort felszolgáló kislányba, egy színházi páholybérelőbe – és mindegyikükhöz verseket is írt. És természetesen azért akadt egy-két valóban komolyabb kalandja, szerelme is az évek során.

Van kedvenc szerelmes számod? Miért az? Tudod, ki írta? És hogy kiről szól?

Csapó Etelke különleges helyet foglal el Petőfi **plátói** szerelmei között. A költő Vahotéknál, akkori főnökénél találkozott a fiatal lánnyal, aki a család rokona volt, és akit 1844-ben kezdtek bevezetni a társaságba. Egy éven belül az alig tizenhat éves Etelke váratlanul elhunyt. Petőfi már aznap értesült a hírről – és a szerelem érzését követő megrendülés

Plátói: testileg soha be nem teljesülő

és gyász újfajta ihletet jelentett számára. **Cipruslombok Etelke sírjáról** címen egy egész versciklusban, összesen harmincnégy darab versben állított emléket a lánynak, akivel valójában semmiféle romantikus kapcsolata nem volt. A versciklus írása során Petőfi szinte **minden nap kijárt a sírhoz**, később pedig különös kéréssel állt elő: beköltözött az elhunyt lány szobájába, hogy ott fejezze be verseit. Az ismerősök, akik tudták, milyen felületes is volt kapcsolatuk, fenntartásokkal fogadták Petőfi viselkedését, aki ontotta magából a lányhoz és a lányról szóló verseket. A romantika stílusirányzatának ihletett, különös alkotásmódjaitól azonban ez korántsem állt olyan mesze...

*De mit beszéltek? mit beszéltem!
Messzely boroska és feleség?
Én és feleség, én és messzely bor?
No hisz csupán az kellene még!*

*O nem, nem! engem a rendes élet
Időnek előtte megölne, tudom;
Költő vagyok, költőileg kell
Végig rohannom az életuton!*

Ennek ellenére barátai, mint például a festőművész Orlai Petrics Soma, vagy pápai diáktársa, Kozma Sándor tudták, hogy Petőfi egyáltalán nem rajong a borért, sőt – Jókáival, akivel egy ideig együtt laktak, esténként bizony nem bor, hanem tea mellett folytattak komoly beszélgetéseket költészetéről, szabadságról, és még ki tudja, mi minden másról.

Petőfi számára a szerelmi témán túl is különösen fontos volt az Etelke-ciklus – ugyanis ekkora az olvasók közül sokan duhaj, borissza, vad embernek képzeltek, hiszen versei néha ezt a hangulatot sugallták.

Javulási szándék
részlet

*„Nem szerette a lármás mulatságot,
bort sem igen ivott.”*

Kozma Sándor

*„nem volt oly borivó, mint azt bordalái után ítélve
sokan hinni szeretik. (...) igen mértékletes volt.”*

Orlai Petrics Soma

Petőfi borhoz való viszonya remek példa arra, hogy a vers beszélője, az úgynevezett költői én vagy lírai én egyáltalán nem biztos, hogy megegyezik a költő való személyiségével, tulajdonságaival. Ugyanúgy, ahogy például egy drámaíró is megszólaltathat több szereplőt a darabjaiban, a költőnek is joga és lehetősége van arra, hogy egy kitalált, elképzelt, vagy egyszerűen a saját személyiségétől akár gyökeresen különböző karakterrel azonosuljon alkotás során. A szélesebb olvasóközönség mégis hajlamos arra, hogy a költőt azonosítsa a verseiben megszólaló gondolatokkal, értékrenddel, és ezt Petőfi is megtapasztalhatta.

Petőfi borgőzös hírnevében nem kevés szerepe volt **Vahot Imrének, a Pesti Divatlap főszerkesztőjének**, aki segédszerkesztőként alkalmazta Petőfit – és aki új, jellegzetes arculatot talált ki neki. A Vahot által teremtett népköltő karakteréhez, Pönögei Kis Pálhoz „jelmez” is tartozott: rövid, prémes dolmány, sujtásos, szűk magyar nadrág, kucsma darutollal, sarkantyús csizma, fokos és makrapipa. Bizony elég feltűnő jelenség volt így Petőfi – gyakorlatilag élő, mozgó reklámként működött munkahelye, a *Pesti Divatlap* számára, még úgy is, hogy a romantika világtól nem álltak távol az extravagáns ruhák: Egressy Gábor, Petőfi nagy színész-példaképe például rendszeresen virágos selyem atillában járt.

Mégis, Petőfi egy idő után megunta ezt a szerepet, s igyekezett változtatni a róla kialakult képen: az *Etelke-ciklus* után megjelent, Barabás Miklós által készített portréján szolid nemzeti öltözetben, sállal eltakart nyakkal, merengő tekintettel szerepelt 1845-ben.

*Egyébiránt ne gondold, barátom,
Hogy én valami vad fickó vagyok,
Mihelyst a bor színét meglátom;
Nem én! csak úgy csendesen vigadok.*

Tompa Mihályhoz - részlet

dolmány

makrapipa

sarkantyús
csizma

Mit gondolsz Pönögei Kis Pál öltözetéről? Ha ma megjelenne Petőfi, te mit javasolnál neki, milyen ruhákban járjon? Szerinted mennyire fontos egy sztárnál, hogy saját, különleges stílusa legyen?

PETŐFI OUTFIT CHECK

Bajusz: Barber Shop
5 váltókrajcár

Öv: Örökség

Ing: 28 ezüst-
krajcár

Zakó: 38 e.krajcár

DIY

Vahot Imre fontos szerepet töltött be Petőfi pályafutásában: hiszen azzal, **hogy segédszerkesztői állással bízta meg**, biztos megélhetést adott a költőnek, és ez bizony nagy dolog volt. Petőfi jó ideje próbált hasonló megbízható állást találni, ugyanis ahogy a Petrovics-család egyre nehezebb helyzetbe került, a szülők egyre kevésbé tudták támogatni a fiút, aki pedig egyre kevésbé érezte otthon magát az iskola falai között. Egy távoli rokon, Hrúz Pál színházi szabó segítségével **sikerült közelebb kerülnie a vágyott színházi világhoz**, ahol volt sűgő, statisztá, és több társulatnál is fellépett az évek során kisebb-nagyobb szerepekben. Néha egészen jelentős sikereket is aratott. Azonban rá kellett jönnie, hogy a színházat sem jelent biztos megélhetést, a településről településre vándorló társulatok gyakran felbomlottak, újraalakultak. A végső búcsút mégis az jelentette, mikor 1844-ben a kolozsvári direktor, Komlóssy Ferenc közölte, hogy Petőfinek is énekelnie kell az operakórusban, amire ő nem volt hajlandó, így végül egyáltalán nem is kötöttek szerződést arra az évadra.

Barabás Miklós: Vahot Imre, 1851.

Biztosabb megélhetést jelentett a **katonai pálya**. 1839 szeptemberében került katonai nyilvántartásba, Alexander Petrovich néven. A vezetőséggel már a kiképzése alatt többször összetűzésbe keveredett: engedély nélkül ment el Liszt Ferenc koncertjére, őrszolgálatra pedig mindig könyvekkel a zsebében járt, és majdnem összeverekedett katonatársával, aki a takarodó után elfújta a gyertyáját, ami mellett még olvasni szeretett volna. Végül azonban nem ezek, hanem az **egészségi állapota miatt kényszerült**

távozni: 1840 májusában került tífusszal katonakórházba, ami után ugyan még visszatérhetett csapatához, viszont őszre súlyosbodott az állapota, és majdnem három hónapig feküdt kórházban. Nem sokkal később szolgálatra alkalmatlannak nyilvánították, tüdőbajra és szívértágulásra való hajlamát soha többé nem tudta kiheverni, s így valószínűleg nem bírta volna a megterhelést, például a hosszas meneteléseket.

Ranódy László: *Föltámadott a tenger* (filmplakát), 1953.

A köztudatban Petőfi mégis erőteljes férfiként, kitűnő katonaként, hősként él. A már korábban idézett irodalomtörténész, Margócsy István 2022-ben így magyarázta a Petőfi-kultusz jelenségét:

„...az iskolai oktatás, a hihetetlen terjedelmű könyvkiadás, a szakadatlan ünneplés, valamint a kultúrpolitikai manipuláció meghozta hatását. [...] A Petőfit ábrázoló történeti-allegorikus képek olajnyomatokon számtalan példányban terjedtek (Petőfit hol Árpád vezérrel, hol Kossuthtal, hol Magyarország géniuszával párosítva)...”

Szamossy Elek: *Petőfi Sándor*. 1869. A kép a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményéből származik

A VÁNDORLÓ KÖLTŐ

Petőfi alakjához hozzátartozik a kép, ahogy gyalogol a poros úton, esetleg kocsin zötykölődve utazik. Tényleg rendszeresen látogatta barátait, bukkant fel az ország különböző részein. Szívesen nézett várakat, kastélyokat, hatalmas élmény volt számára eljutni Kazinczy Ferenc író, nyelvújító egykori otthonához és sírjához – vándorútjainak fő motivációja azonban legtöbbször a pénztelenség volt. 1841-től kezdve vannak feljegyzések a vándorló Petőfiről, aki hol kölcsön, hol munka reményében jelent meg ismerőseinél. A nagy magyar költő életének visszatérő motívuma volt a munkanélküliség és az ebből fakadó pénzhiány.

Júlia

En szeretlek, és szerelmem,
É végtelen áradat,
Mint a földet az özönvíz,
Eltemette múltamat.

Nem tudom, mi voltam eddig,
Ámde azt sem, mi leszek;
Tőled függ, hogy sötét árnyék
Vagy fényes sugár legyek.

Mit határozasz?... Már látásod
Mégépíté mennyemet;
Oh leányka, ezt a mennyet
Nem szabad ledöntened.

Barabás Miklós:
Petőfi Sándorné
Szendrey Júlia,
1848.

Im, letérdelek előtted
S esdve nyujtom föl karom;
Vónj föl engem kebeledre,
Vagy borúlj rám, angyalom.
(Júliához – részlet)

1846 szeptemberében ismerkedett meg Petőfi Sándor **Szendrey Júliával**, aki később nemcsak a felesége, hanem minden értelemben a társa is lett. Júliáról kevesen tudják, de maga is **kiváló író, alkotó ember** volt. Júlia apja rangon alul házasodott, s a család felvirágoztatását két lánya kiházásításától remélte – ezért is voltak a kor átlagánál műveltebbek a Szendrey-lányok. Júlia tudott németül, tanult franciául, értett a zenéhez, rajzolt és festett, tehetségesen írt – és ismerte a kortársai, köztük Petőfi verseit is. Kezdetben a Szendrey család örült a híres költő látogatásainak, ám amikor fény derült szándékaira, **az apa eltiltotta egymástól a fiatalokat**, akik azonban barátaik segítségével tovább leveleztek. Petőfi például a *Reszket a bokor, mert...* című vers megjelentetésével is a lánynak üzent.

Házasságuk után sem volt könnyű az életük, gyakran nélkülöztek. Férje halála után, amikor Júlia alig egy évvel később ismét megházasodott, sokan ítélkeztek felette: pedig egy özvegyen maradt, kisgyermekes anyának nem sok esélye volt, hogy egyedül, társ nélkül boldoguljon. Versei, levelei és naplói nagyban hozzájárulnak ahhoz, amit ma Petőfi Sándorról és az őt körülvevő világról tudunk – egy intelligens, erős asszony szemén keresztül láttatva.

Tudtad? Szendrey Júlia Andersen meséket is fordított.

Derítsd ki, benned milyen Petőfi rejtőzik!

1. Ha nagyon sok házit kaptok...

- a, örülsz, mert reméled, hogy a kiszemelted elkéri majd tőled lemásolni.
- b, beszélsz a tanárral, sőt, ha kell, az osztályfőnökkel is, hogy túl sok feladatot kaptatok.
- c, megpróbálsz kitalálni mindenre valami kreatív megoldást, hogy ne und halálra magad.
- d, lelkiismeretesen megcsinálod, és óra előtt még át is nézed.

2. Ha megkérdezik, hova mennétek osztálykirándulásra...

- a, rögtön a Dunakanyart mondod, mert tudod, hogy valakit nagyon boldoggá tenne.
- b, javaslod, hogy mindenki dobja be az ötletét, aztán szavazzátok meg együtt.
- c, mindig neked van a legmenőbb ötleted.
- d, a leggazdaságosabb helyet pártolod, hogy senkinek se legyen gond befizetni rá.

3. Egy unalmas órán...

- a, teleírod a margót valakinek a nevével.
- b, próbálsz közbekérdezni, hátha izgalmasabb lehet a tananyag.
- c, a többieket szórakoztatod, amíg rád nem szól a tanár.
- d, szorgalmasan jegyzetelsz.

4. Ha felszólítanak, de éppen nem figyeltél...

- a, nagyon zavarba jössz, és elpirulsz.
- b, megkéred a tanárt, hogy ismétlje meg a kérdést.
- c, rögtönzöl valami választ, és reméled, hogy senkinek se tűnik fel.
- d, bocsánatot kérsz.

5. Iskola után...

- a, kicsit még lődörögsz a többiekkel, hátha elkapod a kiszemelted egy pillantását.
- b, azt javaslod, osszátok fel és csináljátok meg együtt a háziakat, hogy kevesebb maradjon otthonra.
- c, megpróbálsz mindenkit rávenni, hogy bandázzatok valahol.
- d, rögtön hazamész.

Ha a legtöbb válaszod

a: Szerelmes Petőfi

Szeretsz hatalmas érzelmeket megélni, sokszor anélkül, hogy rajtad kívül bárki is tudna ró-
luk - de azért reméled, hogy egy-
szer valaki észreveszi, mekkora
szíved is van.

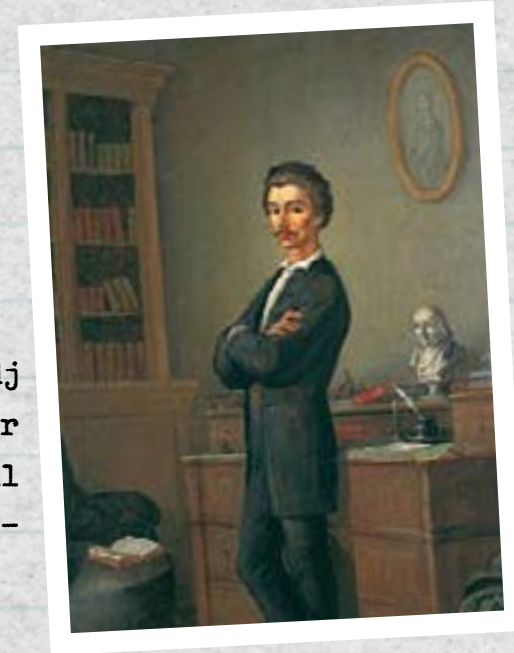
b: Forradalmár Petőfi

Mindig kiállsz az elveid
mellett, amikhez hűséges
is maradsz, bárki bármit is
mond.

c: Költő Petőfi

Szeretsz szerepelni, és sok mindent
hajlandó vagy megtenni azért, hogy
rád figyeljenek. Élénk a képzelő-
erőd, ami sokszor a segítségedre van,
de néha azért nehéz vele bírni.

d: Dolgozó Petőfi

Fontosnak tartod, hogy gondoskodj
a körülötted lévőkről, még akkor
is, ha ehhez olyan dolgokat kell
csinálnod, amiket nem igazán sze-
retsz.

a kép: Petőfi Sándor (mém),

b kép: Egerváry P. Ágost: *Petőfi Sándor*, é. n.

c kép: Orlai Petrics Soma: *Petőfi Sándor Debrecenben*, 1844. (részlet)

d kép: Orlai Petrics Soma: *Petőfi Pesten 1848-ban (Petőfi dolgozószobájában Béranger szobrával)*, 1861 körül

PETŐFI, A LEGENDA

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc alakjai, eseményei mára már legendások, s egybeforrtak Petőfi Sándor nevével. Azonban a költőnek ekkor sem „csak” a *Nemzeti dalból* és a márciusi ifjaktól állt az élete – gondoskodnia kellett szüleiről és várandós feleségéről is. Vahot Imrénél már korábban felmondott, többek között úgy érezte, segédszerkesztői állása mellett nem jut elég ideje írni. A forradalmat követően megpróbált politikai pályára lépni, azonban nagy csalódására nem választották meg képviselőnek. Ha pénzre volt szüksége, kötetbe rendezte verseit és kiadatta azokat vagy egyéb írásait, esetleg fordítói munkát vállalt – azonban elérkezett a pillanat, amikor úgy érezte, muszáj ismét aktív szerepet vállalnia a magyar szabadságért folyó csatában. **Jelentkezett katonának:**

feladata elsősorban üzenetek kézbesítése volt, de így sem kerülhette el a csatateret. **Több harcban is részt vett,** győztesben és vesztesben egyaránt, s gyakran rajta is eluralkodott a keserűség, a félelem, a kilátástalanság. Bem tábornok személyében azonban olyan vezetőt talált, akire felnézhetett, aki megbecsülte őt – s aki igyekezett vigyázni rá. A segesvári csata során délelőtt még a katonai vezetőktől nem messze a már korábban leszerelt, civilként üzeneteket kézbesítő Petőfi nyugodtan, elgondolkodva jegyzetelgetett a csatateret figyelve – **ahol később rangjelzés nélküli ruhájában örökre eltűnt.** „Szíjon hordott válltáskát láttak nála, s mivel többen említik a nap folyamán ismételt jegyzetelgetését, valószínűleg olyan noteszt és ceruzát is tartott benne, ami korábbról, 1848-ból fennmaradt” – írja Kerényi Ferenc Petőfi utolsó napjáról. Lengyel József székelykeresztúri orvos így emlékezett vissza, hogyan látta aznap a költőt: „Petőfi egy sütőkemenczére ülve, belemerült a csatater és a táj szemlélésébe. Mi lőtávolon kívül valánk. Többször láttam őt helyéről távozni, de mindig visszakerült, s gyönyörköd-

ni látszott, miként szedik össze a székely fuvarosok a nem messze lecsapott golyókat. Délután 4 óra felé a csata öldöklőbb kezdett lenni, a sebesültek szaporodtak. Éppen egy kaszai fuvaros fölkarját metszém ketté - melyet egy golyó szétzúzott -, mikor Petőfi mellett elhaladott, s a Fejéregyházán alól elfolyó patak hidjának karjához dőlt. Itt állott mintegy félóráig elmerengve. (...) hátát a falu kapuzábjához vetve nézte a csatát, és elmerült a gondolatiba, még pedig annyira, hogy csakhamar hallatszott iszonyu zsibaj, ordítás, egy tömeg tele tüze sem volt képes figyelmét azon helyre vonni, hol az történt."

A később a semmibe vesző költő alakja végképp legendává emelte Petőfi Sándort, hiszen azt jelentette, amire a legnagyobb szükség volt: a reményt, hogy valahol még él, és visszatér majd népéhez.

Ferenczi Zoltán:
Petőfi eltűnésének
irodalma.

Budapest, Kunossy,
Szilágyi és Társa
Könyvkiadó Vállalat,
1910. 21-22.

(Költő lenni vagy nem
lenni - részlet)

Nem, költészet, nem hagylak el soha,
Mert nem hagyhatlak el!
Táplálni foglak a gyötört kebelnek
Legforróbb vérivel.
Nem bánom: tépj, eméssz,
Másoktól meghallgattatást sem várok,
Azért éneklek, költök,
Míg végső csep vérem ki nem szivárog.

... ÉS EGY KIS OLVASNIVALÓ:

Gyimesi Emese: *Szendrey Júlia irodalmi pályafutása.*
Budapest, Ráció Kiadó, 2021.

Kerényi Ferenc: *Petőfi Sándor élete és költészete.*
Budapest, Osiris Könyvkiadó, 2022.

Korompay H. János: *Arany János és Petőfi Sándor levelezése.* Budapest, Kossuth Kiadó, 2018.

Margócsy István (szerk.): *Petőfi Sándor emlékezete.*
Budapest, Osiris Kiadó, 2022.

Miklya Luzsányi Mónika: *Petőfi, a sztár.* Budapest,
Móra Könyvkiadó, 2023.

További izgalmas képanyagért
érdeemes felkeresned a Petőfi
Irodalmi Múzeum honlapját

8. oldal megoldása:
Igaz állítások: SÁNDOR
Városi legenda: PETROVICS

